

Ο φθόνος της αριστείας

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Μ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ρευματολόγος, Καθηγητής Παθολογίας
Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

Η επιστήμη καλπάζει! Αυτό επιτεύχθηκε γιατί ερευνητικά κέντρα των προηγμένων χωρών βοηθούν στη δημιουργία επιστημονικών ομάδων υψηλού επιπέδου, με μεράκι και αφοσίωση για την παραγωγή και μετάδοση νέας γνώσης. Πώς επιτυγχάνουν τα κέντρα αυτά να προσελκύσουν τους καλύτερους; Πρώτον, διαθέτουν παράδοση στην καλλιέργεια της αριστείας. Δεύτερον, επιλέγουν με αυστηρά επιστημονικά κριτήρια τους άριστους. Τρίτον, παρέχουν ηθικά, οικονομικά και τεχνολογικά κίνητρα στον κάθε νεοπροσλαμβανόμενο. Τέταρτον, η μονιμότητα παρέχεται με φειδώ και μόνο στους παραγωγικούς επιστήμονες.

Τα μηνύματα από τις προηγμένες χώρες δεν έχουν εμπεδωθεί στην Ελλάδα. Στα Πανεπιστήμιά μας για την πρόσληψη διδακτικού και ερευνητικού στελεχειακού δυναμικού, ακολουθούνται νομικίστικες και δημοσιοϋπαλληλικές διαδικασίες. Η προκήρυξη θέσεων ανακοινώνεται μόνο στον ημερήσιο τύπο. Σχεδόν ποτέ δε δημοσιεύεται σε επιστημονικά περιοδικά υψηλού κύρους. Τα κίνητρα για την προσέλκυση ενός πολλά υποσχόμενου επιστήμονα όχι μόνο δεν είναι ελκυστικά, αλλά, τις περισσότερες φορές, είναι αποτρεπτικά για όποιον έχει βάλει στόχο στη ζωή του τη θεραπεία της επιστήμης. Στις Σχολές μας δεν είναι σπάνιο να εκλέγονται σε καθηγητική βαθμίδα άτομα που ήδη υπηρετούν για πολλά χρόνια στη Σχολή, ανεξαρτήτως έργου, σα να πρόκειται για μια αυτόματη προαγωγή ακολουθώντας μια άτυπη επετηρίδα. Συντεχνία, δι-

απλοκή και νεποτισμός σχεδόν πάντα κερδίζουν.

Αν κατά τύχη κάποιος ικανός επιστήμονας χτυπήσει την πόρτα μας, κάνουμε τα πάντα για να τον απογοητεύσουμε. Είχαμε την ευκαιρία στην Ιατρική Σχολή να έχουμε πολλούς και

Στις Σχολές μας δεν είναι σπάνιο να εκλέγονται σε καθηγητική βαθμίδα άτομα που ήδη υπηρετούν για πολλά χρόνια στη Σχολή, ανεξαρτήτως έργου, σα να πρόκειται για μια αυτόματη προαγωγή ακολουθώντας μια άτυπη επετηρίδα. Συντεχνία, διαπλοκή και νεποτισμός σχεδόν πάντα κερδίζουν.

καλούς υποψήφιους για κατάληψη καθηγητικής θέσης από Έλληνες της διασποράς με αναγνωρισμένη επιστημονική προσφορά. Σπάνια εκλέξαμε κάποιον επιστήμονα με διεθνώς αναγνωρίσιμο επιστημονικό έργο. Όταν αυτός εκλέχθηκε, τι αντιμετώπισε; Εργαστήριο άδειο από επιστημονικά όργανα ή μια απαρχαιωμένη κλινική. Οι συνεργάτες που υπηρετούν είναι κουρασμένοι πανεπιστημιακοί με δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία. Δυστυχώς,

η πρώτη μονιμότητα, η ανύπαρκτη αξιολόγηση του έργου του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού γεμίζουν τις Πανεπιστημιακές Σχολές, με άτομα που μόνο κατ' όνομα είναι πανεπιστημιακοί – κυρίως είναι, και αισθάνονται, δημόσιοι υπάλληλοι.

Το Πανεπιστήμιο δεν παρέχει καμία οικονομική ενίσχυση στο νεοπροσληφθέντα για επιστημονικό εξοπλισμό ή για προμήθεια των απαραίτητων αντιδραστηρίων και λοιπών αναλώσιμων εργαστηριακών ειδών για την εκτέλεση των πειραμάτων του. Παρ' όλες τις δυσκολίες, οι ικανοί επιστήμονες καταφέρνουν να προσελκύσουν ανταγωνιστικές χρηματοδοτήσεις και να παράξουν πρωτότυπο ερευνητικό έργο.

Κάποιοι καθηγητές, διευθυντές εργαστηρίων ή κλινικών προσελκύουν στο εργαστήριό τους υψηλού διαμετρήματος επιστήμονες, με διάθεση να παράξουν και να μεταδώσουν νέα γνώση. Οι επισκέπτες επιστήμονες φέρνουν μαζί τους χρηματοδοτήσεις, όργανα και τεχνογνωσία. Δε χρειάζονται τίποτα από το Πανεπιστήμιο, εκτός από τη φιλοξενία του, για να επιτελέσουν το επιστημονικό τους έργο. Δυστυχώς συχνά συναντούν την ελληνική μικροπρέπεια. Η μετριότητα ανθεί στο μέτρο που δε συγκρίνεται το μέγεθός της με την αριστεία. Όταν αυτό συμβαίνει η μετριότητα αποκαλύπτεται, γι αυτό οι μέτριοι απεχθάνονται οποιαδήποτε πρωτοβουλία ανεβάζει τον πήχη.

Υπερβάλλω; Συνεχίστε σας παρακαλώ την ανάγνωση. Ο διευθυντής ενός εργαστηρίου προσέλυσε στο εργαστήριό του έναν επιστήμονα με απaráμιλλα επιστημονικά προσόντα.

Ο διακριμένος επισκέπτης καθηγητής, προσέλαβε από τις χρηματοδοτήσεις του νέους επιστήμονες που νυχθημερόν πασχίζουν για την παραγωγή νέας γνώσης. Η παρουσία όμως του διεθνούς φήμης καθηγητή, ενόχλησε κάποιους συναδέλφους. Γιατί νομίζετε; Διότι ενοχλεί την επιστημονική τους απραξία. Κάποιος λοιπόν προέβη στην εξής απίστευτη καταγγελία: ζήτησε να του γνωστοποιήσει το Πανεπιστήμιο ποια είναι η εργασιακή σχέση του διδάσκαλου καθηγητή με το εργαστήριο που τον φιλοξενούσε. Ζήτησε επίσης

να του εξηγήσουν γιατί ο διδάσκαλος καθηγητής χρησιμοποιούσε τον τίτλο του «Καθηγητή». Τίτλο που, φυσικά, ο διακεκριμένος φιλοξενούμενος δεν κατασκεύασε, ούτε του δωρίθηκε, αλλά τον κατέκτησε επάξια στην Αμερική, την Ελλάδα, και το Ηνωμένο Βασίλειο για το πρωτοποριακό, ερευνητικό του έργο. Ο διευθυντής της κλινικής και του εργαστηρίου, γνωρίζοντας την «ελληνική πραγματικότητα», είχε φροντίσει να γνωστοποιήσει την παρουσία του διακεκριμένου ερευνητή στο εργαστήριό του, τόσο στη διοίκηση της Σχο-

λής, όσο και στο Πανεπιστήμιο. Το δε Πανεπιστήμιο είχε ήδη αποδεχθεί δωρεά επιστημονικών οργάνων του διδάσκαλου Καθηγητή, ύψους ενός εκατομμυρίου δολαρίων.

Αναρωτιέται, λοιπόν, κάθε εκέφρων άνθρωπος: Πως είναι δυνατόν να προωθηθεί η επιστήμη στη χώρα μας, όταν ερευνητές με διεθνή αναγνώριση που διατίθενται να υπηρετήσουν εθελοντικά το Πανεπιστήμιό μας αντιμετωπίζονται από συναδέλφους τους με αυτόν το μικροπρεπή τρόπο; ■